

รหัสโครงการ	:	RDG 4890002
ชื่อโครงการ	:	รูปแบบการบริหารจัดการและการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาของมหาวิทยาลัย
ชื่อนักวิจัย	:	วิศณุ ทรัพย์สมพล และอุษณีย์ ยศยิ่งยวด สถาบันทรัพย์สินทางปัญญาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
E-mail address	:	wisanu.s@chula.ac.th
ระยะเวลาโครงการ	:	มิถุนายน 2548 - พฤศจิกายน 2548

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อนำเสนอแนวทางในการวางนโยบายและการบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาให้แก่สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ด้วยการศึกษารูปแบบบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาของมหาวิทยาลัยต่างประเทศ ครอบคลุมรูปแบบของหน่วยงานบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา ความเป็นเจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา การใช้ประโยชน์ทรัพย์สินทางปัญญาในเชิงพาณิชย์ การแบ่งผลประโยชน์หรือการสร้างแรงจูงใจให้กับนักวิจัย และการขัดกันของผลประโยชน์

รูปแบบหน่วยงานบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาของมหาวิทยาลัยที่พบมีอยู่ 4 รูปแบบหลัก ได้แก่ รูปแบบที่เป็นหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัย ซึ่งมีทั้งแบบรวมศูนย์ และแบบกระจายศูนย์ รูปแบบการจัดตั้งเป็นมูลนิธิ หรือการจัดตั้งเป็นบริษัท อีกรูปแบบหนึ่งคือ การใช้บริการจากบริษัทภายนอก รวมทั้งรูปแบบการร่วมมือกันเป็นกลุ่มผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิของมหาวิทยาลัยหลายๆ แห่งที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ปัจจัยที่ควรคำนึงถึงในการพิจารณา รูปแบบหน่วยงานบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาของมหาวิทยาลัย ได้แก่ ความคุ้มค่าในการจัดตั้งหน่วยงานโดยอาจพิจารณาจากปริมาณและคุณภาพของทรัพย์สินทางปัญญาที่มีเมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายของหน่วยงาน ความได้เปรียบเชิงภาษี และงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงาน ความคล่องตัวในการบริหารจัดการ ความร่วมมือจากนักวิจัยและบุคลากรของมหาวิทยาลัย

ในการพิจารณาความเป็นเจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญานั้น ถ้าสถานะของผู้ประดิษฐ์เป็นบุคลากรของมหาวิทยาลัย หรือได้รับเงินทุนสนับสนุนของมหาวิทยาลัย หรือใช้เครื่องมือหรือสิ่งอำนวยความสะดวกในงานวิจัยของมหาวิทยาลัย สิทธิในการขอรับสิทธิบัตรย่อมตกเป็นของมหาวิทยาลัย แต่ในกรณีรับทุนสนับสนุนการวิจัยจากแหล่งทุนภายนอก หรือเป็นงานวิจัยร่วมกับหน่วยงานภายนอก สิทธิในความเป็นเจ้าของในทรัพย์สินทางปัญญา สิทธิในการบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา ตลอดจนการแบ่งสิทธิประโยชน์ ควรทำการตกลงไว้ในสัญญาการรับทุนหรือสัญญาวิจัย เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นภายหลัง

รูปแบบการใช้ประโยชน์ทรัพย์สินทางปัญญาในเชิงพาณิชย์ของมหาวิทยาลัย ทำได้หลายรูปแบบ การจะเลือกใช้รูปแบบใดนั้นขึ้นกับหลายปัจจัย เช่น สถานะภาพของงานวิจัย ความพร้อมในการประยุกต์ใช้ในอุตสาหกรรม ความต้องการของตลาด ความเสี่ยงในชื่อเสียงและความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยในผลงานนั้น ข้อจำกัดของการตีพิมพ์ผลงาน และนโยบายการสนับสนุนหรือการลงทุนของมหาวิทยาลัย

แรงจูงใจให้กับนักวิจัยมีได้หลายรูปแบบ ได้แก่ การแบ่งรายได้จากค่าตอบแทนการอนุญาตให้ใช้สิทธิ การให้ถือหุ้นในบริษัทที่ขออนุญาตให้ใช้สิทธิ และการให้รางวัล

การขัดกันของผลประโยชน์ที่ได้จากการจัดการทรัพย์สินทางปัญญาของมหาวิทยาลัย อาจเกิดขึ้นได้ในกรณีที่บุคลากรของมหาวิทยาลัยหรือบุคคลในครอบครัวเป็นผู้ขออนุญาตให้ใช้สิทธิ ซึ่งมหาวิทยาลัยในต่างประเทศส่วนใหญ่มีนโยบายในการจัดการเรื่องดังกล่าวคล้ายคลึงกัน โดยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นผู้รายงานต่อต้านสังกัดและมอบหมายให้รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยหรือคณะกรรมการพิเศษ เป็นผู้พิจารณาเป็นกรณีๆ ไป

คำหลัก : ทรัพย์สินทางปัญญา รูปแบบหน่วยงาน เจ้าของสิทธิ การใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญา แรงจูงใจ การขัดกันของผลประโยชน์

Project Code : RDG 4890002
Project Title : University Intellectual Property Management and Exploitation
Investigators : Subsompon W. and Yodyingyuad A Chulalongkorn University Intellectual
Property Institute
E-mail address : wisanu.s@chula.ac.th
Project Duration : June 2005 – November 2005

Abstract

The main objective of this research is to propose the guideline for policy planning and management of intellectual property for institution of higher education in Thailand, by means of reviewing and analyzing intellectual property management organization in foreign countries. The study includes the structure of the organization, the ownership of intellectual property right, the commercialization of intellectual property, the royalty distribution or incentives for the researcher and conflict of interest.

The organization model of intellectual property management for institution of higher education is divided into four main categories, namely an internal division in the university as centralized or decentralized licensing office, a foundation or a company established by the university, outsourcing service from external company or a licensing consortium which links up with various universities in the same area. The quantity and quality of the intellectual property produced in the university comparing with the expenses in operating the organization, the advantage from taxation, supporting budget from the university or government, management flexibility and collaboration from researchers and university staff are vital factors to be considered seriously before choosing the organization model.

In view of the ownership of intellectual property right, if the inventor is a university staff, financially supported by the university, or used university's equipments or facilities in support of the research, the university should have an exclusive right to apply for the patent. However, if the inventor receives the financial support from external source or collaborating with the researcher from outside, the ownership of intellectual property right, the management of intellectual property right and the benefit sharing should be specified in the agreement to prevent subsequent difficulties.

Intellectual property commercialization can be performed through various approaches depending on one's choice, such as the circumstances of the research, promptness for industrial utilization, market demand, reputation's risk and university's liability for particular invention, limitation for publication and supporting and investing policy of the university.

The incentives for researchers in commercializing their intellectual property are royalty fee, company's equity, and awards.

Conflict of interest with university intellectual property management may be caused in case of university's staff or family's member happens to be the applicant for that right. Most of foreign universities have similar policy to handle this issue by having interested person reporting to the superior. The issue should be subsequently determined by the assigned research vice president or special committee.

Keywords : Intellectual Property, Organization Model, Ownership, Technology Commercialization, Conflict of Interest, Incentive